

УДК 330.37

Наталія Константюк, к.е.н., доц.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ВИЩА ОСВІТА ЯК ДЕТЕРМІНАНТА СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Nataliia Konstantiuk, Ph.D., Assoc. Prof.

HIGHER EDUCATION AS A DETERMINANT OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COUNTRY

На початку нинішнього століття концепція знання, як джерела економічного розвитку сприяла виникненню нового поняття — економіка знань (knowledge-based economy). Знання (вже не стільки філософська категорія, скільки економічна) тепер стає основним джерелом багатства націй на рівні компаній і країн. У розвинених економіках вартість промислових активів компаній і організацій безпосередньо пов'язана з їхньою здатністю генерувати нові знання, з інтелектуальним капіталом.

Економіку знань рухає їх виробництво, розподіл і використання. Джерелом економічного зростання й конкурентоспроможності в ній є продукування ідей, а не товарів. Лише країни, що продукують знання та інтегрують їх у свої економічні моделі, зможуть бути глобально конкурентоспроможними. За визначенням Організації економічного співробітництва й розвитку (ОЕСР), знання визнається сьогодні двигуном продуктивності праці й економічного зростання.

Характерними ознаками економіки, яка базується на використанні знанневих чинників, є домінування в структурі ВВП високотехнологічних галузей та інтелектуальних послуг, формування переважної частки національного доходу за рахунок інноваційної або технологічної ренти, високий рівень капіталізації компаній, основна вартість яких формується завдяки нематеріальним активам, тобто інтелектуальної складової.

Баланс між знаннями і ресурсами настільки змістився у бік першого, що знання стали одним з найважливіших чинників у визначенні стандартів життя – важливішим за землю, інструменти і працю. Сьогодні, найбільш технологічно розвинені економіки повністю засновані на знаннях.

В системі економіки знань, одне з провідних місць посідає освіта, як джерело інтелектуального капіталу та інноваційного потенціалу нації, сфера масової адаптації суспільства до парадигмальних соціокультурних змін та основний засіб індивідуального засвоєння соціальних навичок та кваліфікацій.

В сучасному суспільстві освіта стає елементом стратегії економічного зростання. Вагомим стимулом розвитку цієї сфери діяльності стало визнання і поширення теорії людського капіталу, внаслідок чого освіта перестала сприйматися як один із видів невиробничого споживання, а стала трактуватися як інвестиції в людський капітал, що не лише приносять прямі економічні і зовнішні соціальні вигоди, а й стимулюють економічне зростання.

Тому вищі навчальні заклади України не повинні стояти осторонь від процесу формування нового виду ресурсів – капітал, заснований на знаннях (Knowledge-based capital). Першочерговий вплив на людину, як носія капіталу, заснованого на знаннях, має освіта. Тому, формування такого капіталу є можливим через інвестиції в освіту, результатом якої стають наукові дослідження та інновації, що у сукупності знаходяться в серці економіки знань і є двигуном довгострокового зростання.

На сучасному етапі Організацією економічного співробітництва та розвитку визначено норму прибутковості при здобутті особою університетського ступеня, таблиця 1.

Таблиця 1. Норма прибутковості при здобутті особою університетського ступеня*

Країна	Норма прибутковості, якщо особа навчалася в університеті відразу після отримання середньої освіти, %		Норма прибутковості, якщо особа здобула вищу освіту після 40 років, %	
	для держави	для особи	для держави	для особи
Бельгія	15,0	12,98	10,0	24,08
Великобританія	14,9	18,21	7,4	13,16
Данія	7,4	8,21	2,2	11,30
Корея	15,5	13,56	12,3	21,34
Норвегія	9,7	13,89	4,4	15,77
США	13,6	13,73	7,8	11,33
Угорщина	15,9	18,79	12,5	22,23
Фінляндія	12,4	16,33	9,7	14,74
Швейцарія	6,1	9,90	- 0,4	15,77
Швеція	6,9	8,57	2,7	9,33

*Складено автором на основі [1]

Аналізуючи дані таблиці 1, слід відмітити що норма прибутку від вкладень в освіту є досить високою як для держави так і для індивідуума. В окремих випадках вона перевищує середню норму прибутку для виробничих підприємств. Такий вид інвестицій є доцільним у всіх аспектах, оскільки вони завжди приносять економічні і соціальні вигоди.

Звідси випливає, що абсолютною умовою економічного зростання в державі є розвиток освіти, та вищої зокрема, а розв'язання економічних проблем приведе в свою чергу до розв'язання соціальних. Адже освічена людина, яка має належну професійну підготовку, набагато швидше реалізується в трудовій діяльності і знайде роботу за фахом, що позитивно відіб'ється на способі її життя і в кінцевому результаті принесе економічні та соціальні вигоди усьому суспільству.

Ми є учасниками створення глобальної економіки, яку справедливо можна ототожнювати з економікою знань, і в ній домінує специфічний вид капіталу — капітал, заснований на знаннях (Knowledge-based capital). Саме вищим навчальним закладам належить ключова роль у формуванні цього нового виду капіталу.

Тому, уряд України задля свого економічного зростання повинен враховувати дані тенденції у формуванні державної фінансової політики, всебічно сприяти розвитку освіти, яка втілюється у наукових дослідженнях та інноваціях, а також приділяти належну увагу людським ресурсам, котрі є носіями капіталу, заснованого на знаннях.

Перелік посилань

1. Education at a Glance 2013: OECD Indicators, OECD Publishing. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2013-en>.